

DESPRE CONCEPTUL DE RĂZBOI HIBRID ÎN GÂNDIREA MILITARĂ AMERICANĂ

ON HYBRID WAR CONCEPT AS PRESENTED IN THE AMERICAN MILITARY THINKING

Col.dr. Valerică CRUCERU*

Tehnologia existentă și superioritatea militară convențională a SUA au condus la apariția amenințărilor hibride, materializate prin actori statali și nonstatali care întrebuițează o mare varietate de forțe și mijloace letale și nonletale, prin combinații tehnologice diverse și tactici neașteptate, în scopul obținerii unor avantaje strategice. În fața acestor amenințări, forțele americane trebuie să se adapteze și să răspundă printr-un continuum de acțiuni letale și nonletale de contracarare în toate domeniile (militar, economic, politic, informațional). A apărut astfel convergența oponentilor, metodelor și mijloacelor și fuziunea capacităților, manifestate prin războaie hibride. Aceste războaie sfidează categorisirea, încorporând capacități convenționale și neconvenționale, militare și nonmilitare, tactici combinate, terorism și dezordine criminală.

The existing technology and the US'conventional military superiority have led to the ignition of hybrid threats, materialized by state and nonstate actors which employ a large array of lethal and nonlethal forces and assets, through diverse technological combinations and unexpected tactics, in order to obtain some strategic advantages. Facing these threats, the American forces have to adapt and respond through a continuum of lethal and nonlethal actions in all domains (military, economical, political, informational). As a result, it appeared the convergence of opponents, methods and assets and the fusion of capabilities, manifested through hybrid wars. These wars defy categorization, incorporating conventional and unconventional, military and nonmilitary capabilities, combined tactics, terrorism and criminal disorder.

Cuvinte-cheie: război hibrid; amenințare hibridă; luptă hibridă; terorism; criminalitate.

Keywords: hybrid war; hybrid threat; hybrid warfare; terrorism; criminality.

Conflictele armate desfășurate în ultimele decenii au arătat că gândirea inovatoare și tehnologia constituie factori decisivi în proiectarea și în modelarea confruntării între beligeranți statali, suprastatali sau substatali. Revoluția IT și globalizarea asigură oportunități de care profită diverși actori statali și substatali, pentru a putea să-și susțină interesele în fața unor puteri, prin alte abordări decât confruntarea armată clasică. Acești actori și-au lărgit registrul operațional, s-au instruit și s-au dotat, dezvoltând capacități letale și neletale diverse, care au luat de multe ori prin surprindere grupările de forțe regulate ale puterilor lumii (SUA, Rusia etc.).

Analizând conflictele recente, specialiștii internaționali au căzut de acord că amenințările generatoare de războaie pot fi împărțite în

convenționale, neconvenționale și hibride, ultimele considerate a fi preponderente în viitorul imediat. Luând în considerare binomul cauză-efect, vom vedea că *amenințările hibride* sunt cele care generează *războaie hibride*.

Acest concept al *războiului hibrid* a apărut și s-a dezvoltat în gândirea militară americană a ultimului deceniu, ca un răspuns teoretic la necesitatea de adaptare a forțelor SUA la noile realități ale unui mediu neclar de confruntare.

Vârful de lance în dezvoltarea conceptului analizat l-a constituit o echipă din Corpul de Infanterie Marină al SUA, condusă de către Frank G. Hoffman și James N. Mattis, aceștia fiind considerați părinții conceptului de *război hibrid*¹.

Conceptul a fost lansat în lumea academică în anul 2005, prin publicarea articolului *Confruntări armate viitoare. Apariția războaielor hibride*². În opinia autorilor conflictele din Afganistan și Irak au influențat procesul de echilibrare a gândirii

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: valcruc@gmail.com

strategice americane, care ia acum în calcul modalități de răspuns în fața unei palete largi de amenințări la adresa intereselor SUA. Totuși se subliniază că amenințarea convențională nu va dispărea niciodată, iar forțele armate americane trebuie să-și mențină superioritatea în acest domeniu, pentru a fi gata să ducă oricând un război major, de înaltă intensitate.

Prezența capacităților americane superioare conduce la concentrarea gândirii unor posibili oponenți ai SUA, către identificarea unor capacități și capacități de nișă, materializate prin combinații tehnologice și tactici neașteptate, în scopul obținerii unor avantaje strategice; acestea constituie de fapt *amenințarea hibridă* care generează *războiul hibrid*.³

Amenințarea hibridă are o importantă componentă neregulată, deoarece prin terorism, tactici de gherilă, criminalitate, atacuri cibernetice, se pot afecta mai ușor interesele de securitate ale SUA; este materializată de un oponent care urmărește să acumuleze efectele tactice ale acțiunilor sale în domenii diverse, acestea căpătând magnitudine strategică prin operații de informații și cu sprijinul mass-media favorabilă, totul în scopul afectării voinței americanilor de a continua angajarea. Americanii trebuie deci să facă față simultan tuturor tipurilor de amenințări, să poată opera cu succes împotriva tuturor tipurilor de adversari, în cadrul unor conflicte complexe, în toate mediile posibile. Aceasta constituie, în opinia autorilor, esența războiului hibrid.⁴

În 2007, Frank Hoffman publică lucrarea *Conflict în secolul 21. Apariția războaielor hibride*, considerată piatra de temelie a conceptului. În lucrare se subliniază adaptabilitatea impresionantă a unor adversari, aceștia pregătind și întrebunțând, în mod inovator, diferite capacități și metode asimetrice. Drept urmare, conflictele viitorului nu vor putea fi clasificate drept convenționale sau neregulate, deoarece cei mai capabili oponenți vor urmări să combine o multitudine de capacități și capacități într-un amestec tipologic complex, neclaritatea modalităților de abordare devenind o constantă. Provocarea nu va veni de la un stat care selectează o anumită abordare, ci de la state sau grupuri care aleg din întregul arsenal aflat la dispoziție, tehnologii și tactici care se pretează strategic propriei geografii și culturi.⁵

Se consideră că viitorul va surprinde conflicte în cadrul cărora se va vedea *convergența oponenților, metodelor și mijloacelor*, materializându-se astfel

războaiele multimod, denumite conceptual „războaie hibride”, care adună la un loc letalitatea conflictului de tip statal, cu fervoarea fanatică și prelungită a războiului neregulat. Termenul de *hibrid* se referă atât la organizarea, cât și la mijloacele întrebunțate de către potențialii adversari. În războiul hibrid, adversarii (state, mișcări susținute de state, sau independente) vor exploata accesul la capacitățile militare moderne și vor sprijini mișcări insurgente, teroriste și criminale, precum și intervenția unor state care pot combina capacitățile militare de înaltă tehnologie, cu acțiunile teroriste și operațiile de război cibernetic împotriva țintelor de natură financiară.⁶

Specialistul american dă ca exemplu organizațiile Hezbollah și Hamas care pot întrebunța un set bogat de capacități și amintește migrația organizațională și tactică de la regulat, la neregulat a adversarilor SUA din Irak, începând cu 2003. Războaiele hibride încorporează deci o varietate de modalități de ducere a luptei, incluzând aici capacități convenționale, formațiuni și tactici neregulate, acțiuni teroriste (inclusiv violență și coerciție fără discriminare) și dezordine criminală. Aceste *acțiuni multimod* vor fi desfășurate astfel încât să se obțină efectul sinergic, la unul sau mai multe nivele ale războiului. În esență, oponenții care duc războaie hibride „urmăresc să obțină victoria prin fuziunea dintre tacticile neregulate și cele mai letale mijloace aflate la îndemână, în scopul de a ataca adversarul și a-și îndeplini propriile obiective politice.”⁷

Mai departe, autorul prezintă acțiunile Hezbollah împotriva armatei israeliene în 2006, ca exemplu reprezentativ pentru dezvoltarea amenințării hibride. Amestecând o mișcare politică organizată, cu celule descentralizate care au întrebunțat tactici adaptabile în zone neguverdate, ajutat masiv de Iran, Hezbollah „a demonstrat că poate da și primi lovituri, fără urmări deosebite. Celulele sale foarte disciplinate, bine instruite și împrăștiate inteligent pe teren, au interzis acțiunile unei forțe convenționale moderne, printr-un amestec de tactici de gherilă și tehnologie, în centrele urbane dens populate”⁸.

Ideile teoreticianului american au fost preluate și la nivel oficial, documentul de bază care reglementează operațiile întrunitate ale forțelor SUA în viitorul apropiat subliniind că: „Așa cum s-a întâmplat uneori și în trecut, conflictele viitoare vor apare sub formă hibridă, având în conținut

combinații diverse, dinamice și simultane de organizații, tehnologii și tehnici care sfidează categorisirea”⁹.

Consider că Frank Hoffman a dezvoltat coerent conceptul de război hibrid, aducând în prim plan complexitatea confruntărilor viitorului, în scenarii materializate prin fuziunea amenințărilor și fuziunea capabilităților, prin operații executate în întreg spectrul. Voi prezenta în continuare succint unele contribuții ale altor autori, cu privire la războiul hibrid, văzut ca fenomen generat de amenințări hibride și manifestat prin luptă hibridă.

În primul rând, abordez amenințarea hibridă, prezentând definiția cuprinsă în documentele de instrucție ale forțelor terestre americane, care o identifică cu „combinația diversă și dinamică dintre forțe regulate, neregulate și/sau elemente criminale, unificate pentru a genera efecte mutuale benefice”¹⁰. Unii specialiști au propus definiții similare pentru amenințarea hibridă, aceasta materializând un adversar capabil de a duce simultan, mai multe tipuri de conflict; alții au demonstrat cum grupuri armate provenite din societăți mai puțin dezvoltate, au tendința de a încorpora tehnologia avansată a inamicilor și de a implementa tactici specifice, în alt mod decât cel tradițional¹¹.

Se consideră că o *amenințare hibridă* trebuie să dispună de trei elemente esențiale (capabilități multiple, maturitate organizațională, manifestare într-un teren complex), adversarul de acest tip fiind în măsură să migreze atunci când dorește, între război neregulat și convențional. Acesta va fi capabil să angajeze eficient forțele oponentului, forțându-le să lupte într-o zonă de confruntare extinsă, întrebunțând o paletă variată de capabilități, incluzând aici resurse cibernetice, mass-media, comunicații secretizate, rețele transnaționale de crimă organizată, tehnologie avansată (precum dronele), iar în viitor chiar roboți¹².

Alți autori opinează asupra combaterii amenințărilor hibride și menționează că organizațiile care le materializează sunt un produs al mediului în care trăiesc, fiind legate puternic de spațiul în care operează; pentru a putea fi combătute, amenințările hibride trebuie înțelese. Înțelegerea mediului în care operează adversarul hibrid înseamnă nu doar relief, detalii de planimetrie și forțe și mijloace militare, ci și cultura, religia, situația și satisfacția populației.

Liderii și statele majore americane trebuie să gândească altfel în noul mediu de securitate, să proiecteze scenarii cu caracter de noutate, luând

în calcul modalitățile probabile de manifestare ale oponentilor; experiența tactică în scenarii convenționale nu se poate substitui instruirii pentru combaterea amenințării hibride. În privința aspectelor operaționale se subliniază necesitatea realizării cooperării apropiate și interoperabilității dintre forțele regulate obișnuite și forțele pentru operații speciale, împotriva unor adversari hibridi.¹³

În continuarea demersului științific prezint succint alte opinii, care completează semnificația conceptului de război hibrid. Din analiza surselor disponibile rezultă că probabilitatea declanșării unui război hibrid are o legătură directă cu satisfacția populației locale și stabilitatea statelor. Specialiștii consideră că în statele eșuate sau în curs de eșuare, securitatea populației și serviciile sunt asigurate adesea de grupările dizidente, facțiunile armate, bandele criminale. Aceste zone devin teren fertil pentru grupările teroriste, fundamentaliste, extremiste cu influență regională sau globală și afectează grav sistemul economic mondial prin facilitarea activităților ilegale.

În viitorul apropiat, forțele americane vor trebui să elimine aceste zone, gestionând cu egală eficiență atât operații de stabilitate și reconstrucție, cât și misiuni de luptă armată. Războiul secolului XXI va fi unul hibrid, prin care se vor proiecta toate elementele puterii naționale, de-a lungul unui continuum de activități complexe, materializat printr-o mare varietate de activități militare și nemilitare, programe, aplicații, resurse de toate tipurile, croite/întrebuințate pentru a maximiza utilizarea cu persuasiune a influenței politice și economice, astfel încât să se influențeze pozitiv situația generală a statelor eșuate sau în curs de eșuare. Include capabilități de informații, armamente neconvenționale (inclusiv neletale), unități de sprijin și echipamente de luptă, disponibile pentru întrebunțare imediată, în cazurile în care elementele adverse regulate, neregulate (insurgenți, teroriști), sau alți actori nonstatali depășesc un anumit prag de ostilitate și devin o amenințare directă¹⁴.

Războiul hibrid contemporan reprezintă o noutate prin faptul că presupune obținerea succesului simultan, pe toate „câmpurile de luptă” care presupun prezența unor populații. Acesta este dus în zone de conflict populate, cu participarea populației, sub privirile comunității internaționale. Astfel, în opinia multor autori, cele mai grave amenințări la adresa SUA vor veni din partea grupărilor extremiste și a ideologiei acestora, care

își extrag seva din zonele urbane sărace ale lumii, unde tineretul se confruntă cu mari probleme economice și sociale, militând pentru o schimbare. Acești actori neconvenționali pot opera dincolo de controlul statal, eludând frontierele, normele și acordurile internaționale.¹⁵ O parte dintre aceștia aparțin rețelelor teroriste globale, iar altă parte cooperează cu elemente criminale pentru destabilizarea unor anumite zone. Confruntarea hibridă cu aceste grupări va deveni „o încheștare dincolo de elementele fizice ale conflictului, în care manipularea mass-media, întrebuințarea Internetului și integrarea operațiilor informaționale cu programele strategice de comunicare sunt la fel de importante ca sistemele de armament de pe câmpul de luptă”¹⁶.

În opinia altor autori, războiul hibrid reprezintă „o combinație de conflicte armate simetrice și asimetrice, în cadrul cărora forțele de intervenție desfășoară operații militare tradiționale împotriva unor forțe militare și ținte inamice, în timp ce acționează simultan și decisiv pentru a obține controlul populației indigene din zona de operații, prin operații de stabilitate”¹⁷.

Problema care apare în războiul hibrid rezidă în faptul ca inamicul încearcă să eludeze victoria militară, concentrându-se pe obținerea victoriei politice pe termen lung. În relație directă cu acest aspect trebuie avute în vedere trei elemente decisive:

- concentrarea eforturilor în domeniile cognitiv și moral* (influențarea voinței populației inamicului și prin izolarea temporară a populației proprii, în scopul de a reduce posibilitățile de influențare);
- forma evazivă și fluidă a amenințării* (inamicul hibrid are o amprentă fizică greu de descoperit și angajat, deoarece se disipă în mediul înconjurător, poate prelungi conflictul, ducând la epuizarea resurselor și diminuarea voinței americanilor);
- existența capacităților de luptă în întreg spectrul de conflict* (globalizarea, disponibilitatea și accesibilitatea financiară a tehnologiei de informații, mijloacele cibernetice și sistemele de armament modern ușor de procurat)¹⁸.

Concluzionez că opiniile specialiștilor americani referitoare la definirea/semnificația conceptului de război hibrid prezintă atât asemănări, cât și deosebiri, toate însă scoțând în prim-plan evoluția amenințării și necesitatea adoptării de către forțele americane a unor strategii eficiente de contracarare. Războiul hibrid va reprezenta forma dominantă a confruntării în secolul XXI, din cauza prezenței

extinse a amenințărilor hibride care combină atributele diverselor forțe, operând în același timp ca trupe regulate, formațiuni de gherilă, elemente teroriste sau criminale, utilizând arme și tactici de tot felul, fără a ține cont de legile războiului.

În esență, războiul hibrid materializează o combinație de capacități convenționale și neregulate, letale și neletale care îi asigură unui beligerant un avantaj decisiv asupra oponentilor săi. Așa cum sublinia Hoffman, războiul hibrid este generat de fuziunea amenințărilor și dus prin fuziunea capacităților, apărând astfel convergența oponentilor, metodelor și mijloacelor, în vederea îndeplinirii scopurilor politice ale beligeranților.

NOTE:

1 La momentul publicării primelor idei despre conceptul de „război hibrid” în anul 2005, James Mattis era general locotenent, comandant al *Comandamentului pregătirii pentru luptă* al U.S. Marine Corps, Quantico - Virginia, iar Frank Hoffman era locotenent colonel (r) și lucra la *Centrul pentru amenințări în devenire și oportunități*, aflat în aceeași locație.

2 James N. Mattis & Frank Hoffman, *Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars*, U.S. Naval Institute, Proceedings Magazine, November 2005.

3 *Ibidem*, p. 2.

4 James N. Mattis & Frank Hoffman, *op.cit.*, p. 2.

5 Frank G. Hoffman, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington – Virginia, December, 2007, p. 27.

6 *Ibidem*, p. 28.

7 Hoffman, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, *op.cit.*, p. 29.

8 *Ibidem*, p. 36.

9 Department of Defense, *Capstone Concept for Joint Operations*, Version 3, Washington D.C., January 15, 2009, p. 2.

10 U.S. Department of the Army, *Hybrid Threat*, Training Circular 7-100 (Washington DC, November 26, 2010), 1-1.

11 William J. Nemeth, *Future War and Chechnya: A Case for Hybrid Warfare* (Monterrey CA: Naval Postgraduate School, June 2002).

12 Christopher O. Bowers, *Identifying Emerging Hybrid Adversaries*, Strategic Studies Institute, US Army War College, Carlisle-PA, *Parameters*, Spring 2012, pp. 40 - 41.

13 Center for Army Lessons Learned, *Irregular Warfare: A SOF Perspective*, Newsletter 11-34, Fort Leavenworth - Kansas, June 2011, p. 25.

14 Colonel Margaret S. Bond, United States Army Reserve, *Hybrid War: A New Paradigm for Stability Operations in Failing States*, Strategy Research Project, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, Carlisle - PA, 30 March 2007, p. 4.

15 Colonel Steven C. Williamson, *From Fourth Generation Warfare to Hybrid War*, U.S. Army War College,

Carlisle Barracks, Pennsylvania, March 2009, p. 15.

16 U.S. Joint Forces Command, *The Joint Operating Environment: Challenges and Implications for the Future Joint Force* (Norfolk, VA, November 2008), p. 39.

17 Colonel John J. McCuen, USA, Retired, *Hybrid Wars*, Military Review, March-April 2008, United States Army Combined Arms Center, Fort Leavenworth, Kansas, pp. 107 - 108.

18 Lt.col Daniel T. Lasica (United States Air Force), *Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory*, School of Advanced Military Studies, United States Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 2009, pp. 20 - 22.

BIBLIOGRAFIE

Bond Margaret S., Colonel, United States Army Reserve, *Hybrid War: A New Paradigm for Stability Operations in Failing States*, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, Carlisle - PA, 30 March 2007.

Bowers Christopher O., *Identifying Emerging Hybrid Adversaries*, Strategic Studies Institute, US Army War College, Carlisle-PA, *Parameters*, Spring 2012.

Brown Leslie F., Colonel, US Army, *Twenty-First Century Warfare Will Be Hybrid*, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, PA, March, 2011.

Center for Army Lessons Learned, *Irregular Warfare: A SOF Perspective*, Newsletter 11-34, Fort Leavenworth - Kansas, June 2011.

Department of the Army, *Army CAPSTONE Concept 525-3-0*, Washington, DC, 2009.

Department of Defense, *Capstone Concept for Joint Operations*, Version 3, Washington D.C., January 15, 2009.

Hoffman Frank G., *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Potomac Institute for Policy Studies, Arlington – Virginia, December, 2007.

Hoffman Frank G., *Hybrid vs. Compound War, The Janus choice: Defining today's multifaceted*

conflict, *Armed Forces Journal*, <http://www.armyforcesjournal.com/2009>.

Hoffman Frank G., *Hybrid Warfare and Challenges*, Joint Forces Quarterly/ issue 52, 1st quarter 2009, www.ndupress.ndu.edu.

Lasica Daniel T., Lt Col, United States Air Force, *Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory*, School of Advanced Military Studies, U.S. Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 2009.

Mattis James N & Hoffman Frank, *Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars*, U.S. Naval Institute, Proceedings Magazine, November 2005.

Mattis James, General, *U.S. Must Prepare for Hybrid Warfare*, Foreign Policy Research Institute, Washington D.C., 12 February 2009.

McCuen John J., Colonel Retired, U.S. Army, *Hybrid Wars*, Military Review, March-April 2008, U.S. Army CAC, Fort Leavenworth, Kansas.

Nemeth William J., *Future War and Chechnya: A Case for Hybrid Warfare* (Monterrey CA: Naval Postgraduate School, June 2002).

Peters Ralph, *Wars of Blood and Faith: The Conflicts that Will Shape the Twenty-First Century*, Mechanicsburg, PA: Attackpole, 2007.

U.S. Department of the Army, *Hybrid Threat*, Training Circular 7-100 (Washington DC, November 26, 2010), 1-1.

U.S. Joint Force Command, *Capstone Concept for Joint Operations, Version 3.0* (Norfolk, VA: U.S. Joint Forces Command, January 2009).

U.S. Joint Forces Command, *The Joint Operating Environment: Challenges and Implications for the Future Joint Force* (Norfolk, VA, November 2008).

Williamson Steven C., Colonel, *From Fourth Generation Warfare to Hybrid War*, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, PA, March 2009.